

titka. A változott viszonyok között Polgart még inkább ellepte a szkeptikizmus. Erzéseinél leginkább még a szatírára futja. Polgar karcolatainak tárgya: az élet apró eseményei, töredékek, miket mindég ki tud kerekíteni, hogy rácsáfoljon az ugynevezett véletlenre. Semmire véletlen, ami az ember körül történik, mindennek oka van s ha valahol ferdeség, örület, fantasztikum, butaság zavart okoz, vagy zavarttá teszi a dolgokat, keresd a politikát! Azt a politikát, amely zavarból és butaságból táplálkozik a szép és jó humanista elképzelések szegényére. Mire Polgar új karcolatkötetének végére érünk, úgy érezzük, hogy napjaink zavarainak megörökítése nem is igényelhet nagyobb formát, mint pontosan azt a 30—40 sort, amennyit Polgar is áldoz. (m.)

TIHANYI: PEINTURES 1908-1922, PRÉSENTÉES PAR ROBERT DESNOS
Editions Ars. Paris.

Tihanyi nevének említésekor a század eleji Nyugatos irodalmi művelődés kialakulásának tanúi nem annyira festményekre emlékeznek, hanem inkább igen érdekes rajzokra: az ujjászületett magyar irodalom jeles művelőinek arcképeire. *Ady, Móricz, Kosztolányi, Babits* fejét akkor örökítette fekete-fehérbe Tihanyi, amikor még a Nyugat-kör forradalmi jelentésű szellem-újító harcában maga is részt vehetett. Ezek a rajzok a magyar grafika legszebb darabjai közé tartoznak. Ezekkel vitte közelebb Tihanyi a haladó magyar olvasótáborhoz a Nyugat íróit. Az olvasó ösztönösen is keresi az írójával való személyi kapcsolatot, az írókat mindig elképzei „valamilyennek“. A Tihanyi rajzolta *Ady* nem „valamilyen“. Ismerje bár valaki Székely Aladár összes *Ady*ról készült fényképeit, az *Ady*-versek újabb meg újabb olvasásakor, idézésekor mindig ugyanaz a vízió száll fel benne a költőről: — az arc, ahogyan Tihanyi látta. De Tihanyi *Móricz Zsigmond*ja sem a „robosztus paraszt“, ahogyan a városi olvasó a *Sárvány* íróját elképzei, hanem a valóság parasztjának arca, a furfangos és elszánté, aki 20 évvel a rajz készülése után a Betyárból elő villan. És Tihanyi *Babits*-arcképe 1918-ból ugyancsak más, mint a *Rippl-Rónai* merengő, álmos pasztelje. *Babits* akkor még a híres pacifista versek európai magyarja, harcos spiritualista — ahogyan Tihanyi rajzolta.

Az ellenforradalom Tihanyit kivetette a magyarországi szellemi életből. 1919 óta Páris a hazája s műtermén kívül a *Café du Dome* az otthona. Itt akadnak rá a Párisi járó fiatal magyar festők, akiket a festői realizmus haladó szellemi hagyományai kalauzolnak hozzá tanulni. S Tihanyi szívesen tanít...

Tihanyi munkáinak jelentős részét újabbban *R. Desnos* pompás kiállítású albuma közvetíti el a haladó magyar művészet barátaihoz. Amilyen öröm, hogy az album Tihanyit a nagy európai értékekhez méltóan mutatja be, olyan mélyen lehangoló, hogy Tihanyi a magyarországi képzőművészetén kívül él.

Tihanyi ereje az emberábrázolás. Az album képei közt azonban szerepel táj és csendélet is. Tihanyi költőisége tájában ütközik elő, ahol csak a vízió realitásához s a fájdalmasan felbukkanó fény és sötét tónusok ritmusához köti kifejezés formáját. A tájakon, mint a csendeleten is, ugyanolyan komor, problematikus Tihanyi, mint a reprodukciók nagy többségét kitevő arcképeken. Az „ember“ ezeken a képeken mindig más és más. A Tihanyi embere nem „portré“, a *László Fülöp* előkelő maszkjának értelmében, hanem a sorsa.

Az album képeit Tihanyi 1908 és 1922 között festette. Az „embert“ azonban az 1909-ben festett kép már ugyanúgy érzékeli, mint a legutolsó. Valamennyi klasszikusan huszadik századbeli arc és arckifejezés s ebben az értelemben ugyanolyan teljes és jellegzetes, mint a korai róneszánsz vagy a klasszikus németalföldi piktúra arcai.

A harminckét mélynyomásos reprodukcióhoz írott előszóban Robert Desnos Tihanyit magyarságával értelmezi, a tájjal, ahonnan érkezett s e táj életével, melynek „népi szellemét“ Desnos Tihanyi képeiben felfedezi.

A Tihanyi album tartalomjegyzéke érdekes jelenségre hívja fel a figyelmet. A harminckét kép körül mindössze négy van Budapesten. A többi Párizsban, Minneapolisban, New-Yorkban, Christiániában, Potsdamban és Bécsben. A tehetség és a művészet Magyarországról való száműzetésének újabb adaléka ez. (m. j.)

BIRÁLATOK

SZÁMADÁSOM MÉRLEGE

(Önbírálat)

Amikor ezt a könyvet* írni kezdtem, igazán nem gondoltam semmiféle műfaji ujitásra, egyszerűen csak le akartam írni, amit tudok s főleg, amit világnézeti szempontból fontosnak tartok magamról. Az azonban bizonyos, hogy az eddigi regények, regényes életrajzok és önéletrajzi regények nem elégitettek ki. Amennyire rajongtam régebben a regényekért, úgy kezdtem most fanyalogni tőlük. Persze, főleg a *Korunk* valóságkövetelő irodalmának hatása alatt. Ugyanaz lett az öncélú regényírással szemben a véleményem, mint a ridegparasztoké: a regény csak „regény“, nem igaz az egész s így nem is ér semmit. (Ez ugyan tulzás ilyen mereven, de alapjában mégis igaz, mert a regények közül az ér valamit, amelyeknek komoly s jól megjelölt tartalma.)

De ugyanúgy voltam a regényes életrajzokkal is. Olvastam párat s felületesnek éreztem őket, a többire már nem is voltam kíváncsi. A legnagyobb elutasító hatással *Stefan Zweig* Fouchéja volt rám. Nem mondhatom azt, hogy esztétikailag és szociológiailag olyan érett voltam már akkor, hogy tudatosan felismertem volna a hibákat és hiányokat, csak éreztem, hogy ez nem az igazi, mert Fouché a homályban maradt. Sem a kor ideges, borotva élen lebegő légkörét nem érzékeltette, sem a kalandor-karrierista lélektanát nem világította meg kellőleg s így a könyvet csak betűhalmaznak éreztem. Hamarosan rájöttem ezek után, hogy azért nem sikerült megismerni a történelmi embereket, mert ezek az emberek nem őszinték, nem önmagukat adják, hanem szerepet játszanak úgy a jelennek, mint a történelemnek. Még akiknek vannak is

*Veres Péter: Számadás. Révai. Budapest, 1937.